

ADALÉK A NAPTÁRIRODALOM TÖRTÉNETÉHEZ.

Közli: SZILÁGYI SÁNOR.

Az országos levéltár egyik colligatumában I. Rákóczy György erdélyi fejedelem levelei közt következő utalványra akadtam:

1645. Jan. 7.

Georgius Rákoczi Dei gratia Princeps Transylvaniae stb.

Egregie fidelis nobis dilecte stb.

Az Krakкаи astronomus és medicinae Doctor Damianus Pajeczky dedicálván nevünkre ez új esztendőre való kalendariomot, mi is in remunerationem rendeltünk száz tallért hűséged által adatni neki, — melyet hűséged Máriássy Ferencz uram kezébe szolgáltatván ő kegyelme küldje meg neki. Secus non facturus. Datum in Arce nostra Onodiensi die 7 mens. Januar. Anno Domino 1645.

G. Rákoczi.

Kivül más írással: Eperjesi posta mester küldje Makoviczára. És mindjártast küldtöm Illora 12. 11 Januar praesentis, 100 tallérről való

Külczim: Egregio Paulo Szalai bonor. Arcis nostrae Makaviczaiensis Provisori etc. fidelis nobis dilecto.

(Eredetije a magy. kir. orsz. levéltárban.)

A levél eredeti, kétségtelenül expediáltatott, sőt bizonyosra vehetni, hogy Szalai Pál makoviczai provisor a Pajeczky Dömének utalványozott 100 tallért ki is fizette. E levél kétségtelenné teszi, hogy Pajeczki 1645-re adott ki egy naptárt s azt Rákóczynak ajánlotta.

Megvallom szerettem volna ezt a naptárt színről-színre látni. Nem egyszerű curiositásból, hanem azért, mert okom van hinni, hogy ebben a naptárban van valami érdekes, kort, időt és embereket jellemző adat. A Rákóczyak s már I. György fejedelem is, daczára hogy a lengyel király s lengyel udvar nem tartoztak őszinte jó-

akaróik közé, tudtak magoknak a nemesség közt olyan pártot teremteni, melyre támaszkodhattak. Ez az 1645. év pedig épen válságos volt. György fejedelem már közel egy év óta harcban állott III. Ferdinánd magyar királylyal, ki ez évben több ízben tett kísérletet szövetkezni a lengyel királylyal. A királynénak 1644-ben bekövetkezett halála s még inkább a nemesség egy részének ellenállása meghiusítá a direct interventiót, s a lengyel király jóakaró semlegességénél többel nem támogathatta. E jó akaró semlegesség pedig abban nyilvánúlt, hogy Csákynak meg volt engedve Lengyelországban hadakat toborzani. Bizonyynyal, ha nem lett volna Lengyelországban hatalmas párt, mely Rákóczyval tart, Pajeczkynek sem jutott volna eszébe Rákóczynak ajánlani naptárát. Azt pedig, hogy e naptárban az egyszerű ajánló levélen kívül egyéb Rákóczyra vonatkozó semmi sem volna, legalább egy epistola dedicatoria, néhány életrajzi adattal, — azt képzelnem sem tudom. Sőt nem valószínűtlen, hogy az 1644-iki támadás történetét is adja. Szóval az az óhajtás, hogy ezen adatokkal megismerkedjem, ösztönze, hogy minden lehető elkövessek annak megszerzésére.

Egyenesen Estreicher Károly úrhoz a krakói Jagello-könyvtár tudós igazgatójához (legyen szabad ugy mondanom a lengyel Szabó Károlyhoz) fordultam. Sok szívességet tett ő már velem, mindig készséggel adott felvilágosítást tudakozásaimra — s most is szokott előzékenységgel válaszolt: „phil. et med. Dr. Pajeczki Damiannak 1645—7-iki naptárai teljesen ismeretlenek. A Pajeczki-féle naptársorozatból egyetlen szám maradt fenn; az 1651-iki Lembergben az Osolinszky-bibliothecában található s Radzivil Boguslav herczegnek van ajánlva. Czime:

„Kalendarz z praktyką na rok Panski 1651. M. Damiana Pajeckiego philos. y nauki lekarskiej doktora.“ (Krakó Cezary F. nyomdája, 16r. 96 lap).

Ugyanez kiadatott Magyar-, Cseh-, Morvaország számára is következő külön czímmel: Szczególnie dla tych prowincyi jak Węgierska ziemia, cseska, morawski.“

Valószínű, hogy e naptárnak megelőző évei, tehát az is, mely Rákóczynak volt ajánlva, hasonló cím alatt jelent meg. Bizonyos, hogy Felső-Magyarországon is el volt terjedve — talán még előkerül valahonnan.